

I. Oslobodenie od hriechu

Témou našej duchovnej obnovy bude pokánie. Možno si poviete: „Stále sa hovorí o tom istom! Prídeme do kostola v Advente - pokánie. Prídeme v Pôstnom období - kázeň o pokání. Ešte aj na duchovnej obnove musíme počúvať o pokání?! Načo toľko o tom hovoriť?“

Presne tak. Načo toľko hovoriť? Užitočnejšie je praktizovať ho v osobnom živote každého z nás. Ale aby sme mohli pokánie prežívať správne a správne ho aj konať, musíme predsa venovať čas teoretickému zamysleniu sa nad tým, čo je pokánie a ako má vyzeráť, aké má byť jeho ovocie. Pokánie totiž nie je súkromná záležitosť nás ľudí. Aj pokánie môže byť nesprávne, ak nie je správne pochopené a uvádzané do praktického náboženského života.

Nuž teda, poďme k téme. Ako hlavnú líniu budeme sledovať šiestu až ôsmu kapitolu listu sv. apoštola Pavla Rimanom, ako nám pokánie predstavuje apoštol. Tieto kapitoly rozvíjajú tiež tému spásy, no z inej strany. Svätý Pavol v Liste Rimanom hovorí, ako vstupujeme do spásy (zadarmo, skrze vieru). Hovoril o pôvodcovi spásy a o udalosti, ktorá spásu umožnila (Ježiš Kristus ju umožnil svojím utrpením a s ním Otec svojím súcitom). Teraz prichádza k obsahu spásy, k tomu, čo ju tvorí.

Jej obsah má stránku negatívnu: oslobodenie od hriechu a od zákona (Rim 6-7) a pozitívnu: dar Ducha svätého (Rim 8). Tak predstavovali spásu proroci, ktorí už v dávnych dobách ohlasovali novú a večnú zmluvu, a tá k nám aj prišla: „*Vylejem na vás čistú vodu a budete očistení od všetkej špiny. Od všetkých vašich modiel vás očistím. Dám vám nové srdce a vložím do vás nového ducha. Odstránim z vášho tela srdce kamenné a dám vám srdce z mäsa*“ (Ez 36, 25-26).

Ježiš splnil obe prisľúbenia. Prvé svojou veľkonočnou obetou a druhé zoslaním Ducha Svätého. Obe stránky od seba navzájom závisia. Oslobodenie je podmienkou pre príchod Ducha a vyslobodenie z područia hriechu je predpokladom k vstupu do Kristovho kráľovstva, ktoré sa naplňa v Duchu Svätom. V knihe Múdrosti sa dočítame, že „*múdrosť nevkráča do zlovoľnej duše, ani nebude bývať v tele podrobenom hriechu*“ (Múd 1, 4). A Ježiš upozorňoval, že nikto nedáva „*nové víno do starých mechov*“ (por. Mt. 9, 17). Boh nedáva nové víno svojho Ducha do starého mechu srdca, ktoré slúži hriechu.

„Máš byť naplnený dobrom, zbav sa teda zla. Predstav si, že ťa Boh chce naplniť medom. Ak si plný octu, kam uložíš med? Obsah nádoby musí byť vyhodnený a nádoba musí dokonca byť umytá, dôkladne očistená a vydrhnutá, aby mohla novú skutočnosť prijať“ (sv. Augustín). V tejto súvislosti dal Peter v deň Turíc ľudu prisľub, ktorý platí aj pre nás: „*Robte pokánie..., a dostanete dar Ducha Svätého*“ (por. Sk 2, 38). Dospeli sme ku kľúčovému, osudne dôležitému bodu našej cesty. Práve tu máme obrátením a darom Ducha Svätého uskutočniť obnovu krstu a prejavíť ju skutkami - najkonkrétnejším ovocím každej snahy. Máme vykonať to, čo priamo vyplýva z práve vypočutého ohlasovania: *Kristus zomrel za naše hriechy - zomrel preto hriechu! Kristus bol vzkriesený pre naše ospravedlnenie - vyjdeme preto v novosti života, žime podľa Ducha!*

V úsilí oslobodiť sa od hriechu nám pomáha celá šiesta kapitola, predovšetkým týmito slovami: „*Budeme zotrvať v hriechu, aby sa rozhojnila milosť? Vonkoncom nie!... Ved' vieme, že náš starý človek bol s ním ukrižovaný, aby bolo hriešne telo zničené, aby sme už neotročili hriechu. ... Tak zmýšľajte o sebe aj vy: že ste mŕtvi hriechu a žijete Bohu v Kristovi Ježišovi. Nech teda nevládne hriech vo vašom smrteľnom tele, žeby ste sa poddávali jeho žiadostiam, ani nevydávajte svoje údy za nástroj nepravosti*“ (por. Rim 6, 1-13).

Ide o pravý a skutočný veľkonočný exodus. Sláviť Veľkú noc znamená odstrániť starý kvas, aby sme boli novým cestom; opustiť kvas zloby a nepravosti pre nekvasený chlieb úprimnosti a pravdy (por. 1 Kor 5, 7-8). Ako pripomínali Otcovia, znamená to „prejsť od hriechu k životu, od viny k milosti, od poškvŕny k svätosti“ (sv. Ambróz). Prostredníctvom apoštola Pavla a iných miest z Nového zákona, ktoré hovoria o oslobodení od hriechu, môžeme poznať, aké kroky alebo skutky musíme s Božou pomocou urobiť, aby sme došli do cieľa svojej „krásnej emigrácie“ z hriechu. Ak je to možné, ešte dnes. Je totiž napísané: „*Dnes, keď počujete jeho hlas, nezatvrdzujte svoje srdcia*“ (Hebr 4, 7).

II. Priznať si hriech

Aby sme sa mohli zbaviť hriechu, je potrebné urobiť niekoľko krokov na ceste pokánia.

Prvým krokom je *priznať si hriech*.

Sv. Pavol nás na začiatku svojho Listu Rimanom upozorňuje, že „všetci zhrešili“. Teda všetci sme neospravedlniteľní, hriešni. Neskôr nám v súvislosti s Kristovým utrpením hovorí, že Kristus zomrel „za naše hriechy“. Ale teraz sa priznanie hriechu rozširuje aj na tie súčasné a na osobné situácie každého z nás - jednoducho prechádzame ku konkrétnemu. *Svet stratil cit pre hriech*. Hovorí sa o ňom humorne, akoby to bola tá najnevinnejšia vec na svete (napr. krádež v rozprávkach - strýko Držgroš, agresivita v Pokemónoch, manželská nevera a rozvrátené rodiny v tzv. latinskoamerických telenovelách, drzé správanie mladistvých v seriáli Priatelia, a pod.). Hriech ochucuje a ozdobuje svoju podobu, aby bol čo najpríťažlivejší. Často sa o hriechoch - a to aj o tých najväznejších a najťažších - hovorí ako o „hrieškoch“, „slabôstkach“. Dnešný človek sa ho už nebojí. Nemá k nemu odpor. Máme strach zo všeličoho: zo znečisteného životného prostredia, z atómovej vojny, z nevyliciteľných chorôb, ale *nebojíme sa hriechu a nemáme strach z vojny s Bohom*, ktorý je večný, všemohúci, ktorý je Láskou a tak nesmierne nás miluje...

Ježiš nás napriek tomu vyzýva, aby sme sa nebáli toho, ktorý zabíja telo, a ďalej už nemôže ublížiť, ale toho, ktorý zabíja dušu a má moc uvrhnúť do pekla (por. Lk 12, 4-5).

Tento stav otupenia citlivosti voči hriechu má veľký vplyv aj na veriacich, hoci mnohí sa snažia žiť podľa evanjelia. Uspáva ich svedomie ako nejaká „duchovná anestézia“. Je to „narkóza hriechom“. Kresťania už nepoznajú pána, ktorý ich zotročuje len preto, že pozlátil ich klietku, v ktorej ich drží v zajatí. Hriech sme odosobnili, akoby nemal nič spoločné s človekom. Dostávame sa do roviny „kolektívnej viny“. V 50-tych a 60-tych rokoch 20 storočia sme kolektivizovali veľkostatkárov a zoštátnovali podniky, teraz kolektivizujeme hriech. Povieme: „Tá rodina je zlá; tá spoločnosť nie je dobrá; farnosť je slabá“. Škoda, že nepovieme: „Ja ako člen rodiny som zlý a musím sa zmeniť, aby sa zmenila moja rodina.“, alebo: „Naša farnosť je duchovne spustnutá, ale ja musím vo svojom živote robiť niečo preto, aby sa to v nej zmenilo - aspoň u mňa osobne.“

Ježiš hovorí o Božom kráľovstve: „*Prídu dni, keď vám budú hovoriť o Božom kráľovstve: 'Hľa, tu je!' alebo: 'Tamto je!' Nechod'te nikde, nebežte za nimi! Lebo Božie kráľovstvo je uprostred vás*“ (por. Lk 12, 20-25).

To isté ale platí aj o kráľovstve toho druhého pána - diabla; o hriechu. Ono je uprostred nás, v našich srdciach.

Prieskum verejnej mienky medzi veriacimi o tom, čo dnes ľudia pokladajú za hriech a čo nie, by nás pravdepodobne vydesil. V dnešnej dobe sa všetky sily sústreďujú namiesto toho, aby odstránili hriech skôr na to, *ako sa zbaviť výčitiek svedomia*.

Dnes často počúvame „argumenty“ typu: „No čo, veď dnes to všetci robia.... V dnešnej dobe inak neobstojíš... To je už nmoderné, aj Cirkev by to mala pochopiť a uznať...“

Cirkev nič pochopiť v tomto kontexte nemôže, lebo by zrádzala pravdu - nie svoju, ale Božiu. Hriech je vždy hriech a treba ho nazvať pravým menom, aj keby sa robil pod rúškom akéhokoľvek „humánneho“ a „šľachetného“ cítenia (potraty, krádež, klamstvo, eutanázia, vojnové zločiny...).

Priznať hriech všeobecne a teoreticky nestačí. To dokážu mnohí ľudia. Ak sa chceme dostať k skutočnej slobode od hriechu, musíme si priznať *svoj hriech, osobný hriech; hriech môjho života*. Nemôžem sa predsa oslobodiť od toho, čoho nie som si vedomý. Hriech je *vo mne, v mojom vnútri*. Toto úprimné uvedomenie v nás vyvolá pocit, ako keď sa zobudíme a zistíme, že v rohu našej spálne bol po celú noc skrútený veľký jedovatý had. Predstavme si takúto situáciu naživo.

Prvým krokom nášho vyslobodenia sa z otroctva hriechu je priznať si ho v jeho hroznej závažnosti a prebrať sa zo spánku, do ktorého nás uviedli „výpary“ sveta, snažiaceho sa vedomie hriechu vymazať z našej pamäti.

III. Kajať sa z hriechu

Druhým krokom k obráteniu je *kajať sa z hriechu*. Skutky apoštolov nám opisujú, ako boli ľudia, ktorí počúvali Petrovu kázeň, *zasiahnutí v srdci* jeho obžalobou: Peter im hovorí: „*Mužovia, Izraeliti, počujte, tieto slová: Boh u vás potvrdil muža, Ježiša Nazaretského, mocnými činmi, divmi a znameniami... A vy ste ho... rukami bezbožníkov pribili na kríž a zavraždili.*“ (por. Sk 2, 22-23). Všimnime si reakciu ľudu: „*Keď to počuli, bolesť im prenikla srdce a povedali Petrovi a ostatným apoštolom: 'Čo máme robiť, bratia?' Peter im povedal: 'Robte pokánie...'*“ (por. Sk 2, 37-38).

O niečo ďalej nachádzame v tej istej knihe Skutkov apoštolov miesto, ktoré nás núti k zamysleniu. Peter opakuje tú istú reč pred veľradou: „*Boh našich otcov vzkriesil Ježiša, ktorého ste vy zavesili na drevo a zavraždili*“ (Sk 5, 30). Reakcia poslucháčov Petrovej reči - veľkňaza a členov veľrady - je tentokrát veľmi odlišná: „*Keď to počuli, pukali od zlosti a chceli ich zabiť*“ (Sk 5, 33).

Na prvý pohľad je zrejmé, akými diametrálne odlišnými smermi sa môžeme pustiť, keď stojíme pred Božím slovom, ktoré nám vyčíta naše hriechy: buď *cestou ľútosti*, alebo *cestou zatvrdlosti*.

O tisícovom zástupe ľudí, ktorí počúvali Petrovu kázeň, Písmo svedčí, že ich srdcia boli vnútorne a hlboko zasiahnuté. Aj o členoch veľrady sa píše, že boli vnútorne zasiahnutí, ale nenávisťou, nie však ľútosťou.

Takto sa prejavuje hriech proti Duchu Svätému, o ktorom Ježiš hovorí, že nebude odpustený ani v tomto veku, ani v budúcom (por. Mt 12, 31). Tento hriech spočíva totiž práve v odmietavom postoji voči odpusteniu hriechov, ktoré sa dosahuje úprimnou ľútosťou. Ján Pavol II. v encyklike O Duchu Svätom píše: „Ak Ježiš hovorí, že rúhanie proti Duchu Svätému nemôže byť odpustené ani v tomto živote, ani v budúcom, je to preto, že toto „ne-odpustenie“ je príčinne spojené s „ne-kajúcnosťou“, čiže s rozhodným odmietnutím obrátiť sa. To však značí odmietnutie načrieť do prameňov vykúpenia, ktoré stále ostávajú otvorené...“ (*Dominum et vivificantem*, 46) - Tu je odpoveď pre tých, ktorí tak demonštračne vyhlasujú, že oni sa nemajú z čoho spovedať, lebo nepáchajú „až také hriechy“.

Pred nami sa otvára *tajomstvo ľudskej slobody*, ktorá sa môže rozhodnúť buď *pre Boha*, alebo *pre seba*. Táto skutočnosť by nás mala rozochvievať a naplňovať bázňou. Na výber máme totiž aj my. Aj my sa môžeme vydať buď na cestu kajúcného zástupu, alebo na cestu zatvrdlivej, k vlastnému hriechu nevšímavej veľrady.

Čo to ale znamená kajať sa? Pôvodné slovo *metanoein* (gr.) znamená *zmenu úmyslu, zmýšľania*.

Nejde však o zmenu môjho zmýšľania za iné ľudské zmýšľanie, ani o zmenu môjho úmyslu za iný môj úmysel (napr. mal som úmysel ísť na výlet, ale pre riskantné počasie som ostal sedieť doma pred televíziou).

Ide o *nahradenie môjho úmyslu Božím úmyslom, o výmenu môjho zmýšľania za zmýšľanie Božie*.

Áno, kajať sa znamená *ponoriť sa do Božieho úsudku*. Boh má určitý úsudok o mojom myslení, o mojom správaní, o mojich skutkoch. Jedine on usudzuje absolútne pravdivo. Len on pozná celé moje srdce, moje previnenia aj poľahčujúce okolnosti. *Boh vie o mne všetko*.

Robíme teda pokánie vtedy, keď prijmeme za svoj Boží úsudok o nás samých, asi ako to vyjadruje žalmista: „*Proti tebe, proti tebe samému som sa prehrešil a urobil som, čo je v tvojich očiach zlé, aby si sa ukázal spravodlivý vo svojom výroku a nestranný vo svojom súde*“ (Ž 51, 6).

V pokání - ak je úprimné - nemôže chýbať *ľútosť*. Človek si má priznať nielen to, že urobil čosi zlé, ale ho to musí zarmucovať, trápiť. Nie však len kvôli trestu, ktorý si zasluhuje a ktorý si musí odpykať, ale omnoho viac preto, že zarmútil Boha a že zradil jeho nesmierne veľkú lásku.

V pokání už koná *Duch Svätý*. Pôsobí na našu vôľu a spolupracuje s ňou. „*Ukazuje svetu*“ - ako hovorí Ježiš - „*čo je hriech, čo spravodlivosť a čo súd*“ (Jn 16, 8). Duch Svätý, ohnivý Boží prst, sa dotýka môjho svedomia, môjho srdca v mieste, ktoré pozná len on, a vynáša ho na svetlo Božej pravdy: „*Vedomý som si svojej nepravosti a svoj hriech mám stále pred sebou*“ (Ž 51, 5). Boh je tu uznaný za jediného spravodlivého a človek sa začína pozeráť na bolesť a utrpenie inými očami. Jasne vidí, že nie Boh ho spôsobuje, ale *hriech ľudí* (koľko zla sme už znášali v živote ako následok svojich chýb!).

Zázrak pokánia je v tom, že akonáhle sa človek postaví sám proti sebe, Boh hu začne obhajovať, dokonca aj pred tým, z čoho ho obviňuje jeho vlastné srdce. „*Lebo keby nám aj srdce niečo vyčítalo, Boh je väčší ako naše srdce a vie všetko*“ (por. 1 Jn 3, 20).

Kajúcnosť je prameňom, z ktorého môžeme neustále čerpať silu k obnove života. Ak mýliť sa je ľudské, potom uznať si vinu,robiť pokánie je ešte ľudskejšie a povznášajúcejšie. Pokánie neslúži Bohu, ale nám. Boh nechce od človeka, aby sa kajal preto, že by potreboval upevňovať svoj triumf nad človekom, alebo aby pokoril svoje stvorenie, ale preto, lebo *vie, že sa tým človek zachráni*. Je to totiž jediný spôsob hodný človeka, ktorým môže znovu vojsť do života a pravdy potom, ako zhrešil.

Pokiaľ človek zotrváva v hriechu a odmieta ho priznať, je ním sužovaný a nahlodávaný. Ale akonáhle sa rozhodne vyznať ho Bohu, vráti sa do jeho srdca *pokoj a spása*.

Druhým krokom je teda *lútosť nad svojimi hriechmi a robiť pokánie*. Aby sme to vykonali, nemusíme zrovna teraz pocítiť ono bodnutie vo svedomí a z očí sa nám nemusia rinúť slzy. *Nutné je len hneď teraz začať túžiť po lútosťi a chcieť robiť pokánie*.

IV. Definitívne skončiť s hriechom

Tretím krokom na ceste nášho obrátenia je definitívne skončiť s hriechom. Aj tu nás vedie Božie slovo. Sv. Pavol v Liste Rimanom píše: „*Tak zmyšľajte o sebe aj vy: že ste mŕtvi hriechu a žijete v Bohu v Kristovi Ježišovi. Nech teda nevládne hriech vo vašom smrteľnom tele, žeby ste sa poddávali jeho žiadostiam...*“ (Rim 6, 11-12).

Ako ozvena znejú slová Prvého Petrovho listu: „*Keď teda Kristus trpel v tele, aj vy sa vyzbrojte tým istým zmyšľaním. Lebo ten, kto trpel v tele, skončil s hriechom, aby zostávajúci čas v tele nežil ľudským žiadostivostiam, ale Božej vôli. Dost' bolo času, čo ste predtým strávili podľa žiadostí pohanov: žili ste vo výstrednostiach, v naruživostiach, v opilstve, v obžerstve, v pijatikách a v hanebnom modlárstve*“ (1 Pt 4, 1-3).

Obsahom tretieho kroku je naše „dost'!“ hriechu. Musíme sa - ako hovorí apoštol Pavol - považovať za mŕtvych pre hriech. Sme vo fáze rozhodnutí a predsavzatí.

Akých?

To je predsa jednoduché. Máme sa rozhodnúť, ako len najúprimnejšie a najpevnejšie dokážeme, že sa už nedopustíme hriechu. Takto vyjadrená snaha sa nám môže zdať utopická a nemožná. Ale nie je to tak. Nikto z nás sa nestane dokonalým, bezhrišnym, za jednu noc alebo po jednej svätej spovedi. Napokon, to od nás Boh ani nežiada. Keď sa každý z nás pozorne zahľadí do seba, príde me na to, že popri mnohých hriechoch, ktorých sa dopúšťame, je tu ešte d'alsí, iný, než tie ostatné. Je to hriech, ku ktorému sme akýsi zhovievavejší. Akosi tajne sme k nemu pripútaní. Vyznávame ho síce vo svätých spovediach, ale bez skutočnej ochoty a vôle povedať mu „dost'!“ Zdá sa nám, že sa ho nikdy nemôžeme zbaviť, pretože sa ho v skutočnosti nechceme zbaviť, alebo aspoň nie nateraz. Mali by sme s celým zápalom svojej duše zvolať tak, ako sv. Augustín: „Prečo až zajtra?! Prečo nie teraz, hneď?! Prečo by táto chvíľa nemala urobiť bodku za mojím hrišnym životom?!“

Stačilo vykriknúť to „dost'!“ a cítil sa slobodný. Hriech nás zotročuje dovtedy, kým mu nepoviem rozhodné „dost'!“ Vtedy stráca nad nami všetku svoju moc. Ježiš sa každého z nás pýta to isté, čo sa pýtal ochrnutého pri rybníku Betsata: „*Chceš ozdraviť?*“ (Jn 5, 6).

Skutočne to chceš? Pretože ak to naozaj chceš, budeš zdravý.

V našom živote je to tak, ako v prírode. Vidíme staré ovocné stromy, ktoré aj napriek tomu, že majú popraskaný a miestami už zoschnutý kmeň, majú na vrcholci koruny zelené vetvy a keď príde ich čas, nachádzame dokonca na nich zrelé plody. Ak sa na ne pozrieme zblízka, prideme ku koreňu veci. Kdesi uprostred zoschnutého a zostarnutého kmeňa ostala zdravá „žila“, zakorenená v zemi. Vďaka nej strom žije a rodí ovocie.

Tak niekedy v našom živote vyzerá aj burina hriechu. Už by dávno mala byť mŕtva a neplodná odvtedy, čo sme sa hriechu vzopreli, veľakrát ho vyznali vo sviatosti zmierenia, ale ona napriek tomu žije ďalej a prináša svoje neblahé ovocie.

Prečo?

Aj v nás je príčinou „vyživujúca žila hriechu“, ktorá svojimi koreňmi siaha až do živnej pôdy našej slobody.

Aby sme svoju „vyživujúcu žilu hriechu“ objavili, musíme sa najprv snažiť nájsť to, o čo sa bojíme prísť, čo si ani nepriznávame, že chránime, čo si nepripúšťame na vedomie a neukazujeme to na svetlo, aby nás svedomie nenútilo opustiť to. Často ani nejde o samotný hriech, ako skôr o hrišny návyk, s ktorým nám treba skončiť. Ak sa nám tento podarí nájsť a odstrániť, sme skutočne slobodní. Sv. Ján z Kríža hovorí, že nezáleží na tom, či je dravec uviazaný o bydlu hodvábnou stužkou alebo obyčajným povrazom, pretože výsledok je ten istý: nemôže vzlietnuť (Výstup na horu Karmel, I, 11,4).

Hriech prestane vládnuť nad nami z jednoduchého dôvodu: že už nechceme, aby nám vládol. On totiž vládol práve skrze našu vôľu.

Jedno si však treba uvedomiť: toto rozhodné odmietnutie hriechu musí byť uskutočnené hneď teraz, inak sa rozplynie. Hriech nikdy nedokážeme odstrániť zo svojho života, ak si povieme: „Ešte dnes a od zajtra už budem iný“. Aby som skutočne zvíťazil, musím si povedať skôr: „Dnes nie.“ Ak

budeme s obrátením odkladať, nikdy sa neobrátime. Autor Jakubovho listu nás povzbudzuje: „*Slovo aj uskutočňujte, nebuďte len poslucháčmi, ktorí klamú sami seba*“ (Jak 1, 22).

Aby naše „dost“ bolo úprimné, musí zahŕňať nielen hriech, ale aj *príležitosť k hriechu*. Je potrebné utekať pred príležitosťou k hriechu, lebo pridržať sa jej by bolo ako pridržať sa samotného hriechu. Príležitosť sa správa ako šelmy, ktoré uštvú a zhypnotizujú korisť, takže sa nedokáže pohnúť ani o milimeter a potom ju roztrhajú. Príležitosť v človekovi prebúdzá zvláštne psychologické mechanizmy, dokáže „uštvat“ ľudskú vôľu touto jednoduchou myšlienkou: „Ak teraz nevyužiješ príležitosť, už sa nikdy nevráti. To by si musel byť blázon, aby si to nevyužil.“

Príležitosť vrhá do hriechu toho, kto sa jej nevyhýba, ako závrat stiahne do priepasti toho, kto ľahkomyselne chodí po okraji zrúzu.

V.

„Zbaviť moci telo ovládané hriechom

Sv. Pavol v Liste Rimanom píše: „*Vieme, že náš starý človek bol s ním (s Kristom) ukrižovaný, aby bolo hriešne telo zničené, aby sme už neotročili hriechu*“ (Rim 6, 6). Tým chce povedať, že Ježiš Kristus na kríži zničil celú realitu hriechu a teraz nám svojou milosťou umožňuje, aby sme de facto zničili svoje telo ovládané hriechom aj my.

Čo to znamená zničiť svoje telo ovládané hriechom? Pokúsim sa to vysvetliť nasledujúcim príkladom z prírody.

Určite ste už videli - aspoň na fotografii či filmovom zázname - zábery z vápencovej jaskyne. Vieme, že kvaple sa tvoria postupne, dlhodobo, vplyvom kvapkajúcej vápenatej vody. Voda sa odparí a vápenec stuhne, čím postupne narastá stalagmit, až vytvorí mocný vápencový stĺp od zeme až po strop jaskyne.

Naše vlastné hriechy roky dopadali ako množstvo vápenných kvapiek na dno našich srdc. S každou sa tam usadilo trochu vápenca, tvrdosti a vzdoru voči Bohu, a tak sa kvapka po kvapke navršila masa usadenín hriechu. Väčšie hriechy postupne stekali vplyvom sviatosti zmierenia a Eucharistie, ale čosi tam predsa len ostalo - vplyvom našej vlačnosti a duchovnej ľahostajnosti, vplyvom nedostatočného a nedôsledného pokánia.

Tu pochopíme, čo to znamená „telo ovládané hriechom“, na ktoré naráža sv. Pavol a čo znamená „kamenné srdce“, o ktorom hovorí Boh cez proroka Ezechiela: „*Dám vám nové srdce a vložím do vás nového ducha; odstránim z vášho tela srdce kamenné a dám vám srdce z mäsa*“ (Ez 36, 26). Kamenné srdce je srdce, ktoré sme si vytvorili sami svojimi hriechmi a kompromismi. To je ten „*starý človek*“ (por. Rim 6, 6).

Čo teraz? Sami svojou vôľou ten balvan neodvalíme. Už len preto nie, že leží práve v našej vôli. Tu končí úloha človeka a začína *Božie dielo*, aj keď bol určite prítomný už v predchádzajúcich krokoch pokánia. Čo sa týka hriechu, Biblia jasne svedčí na mnohých miestach, že zďaleka nie je najdôležitejšie, že sme hriešni, ale že Boh hriechy odpúšťa. Človek sa môže hriechu dopustiť, ale odpustiť ho môže len Boh.

Keď sv. Peter vyzýva zástupy poslucháčov na Turíce, aby sa obrátili, dodáva: „*Robte pokánie a nech sa každý z vás dá pokrstiť v mene Ježiša Krista na odpustenie svojich hriechov...*“ (Sk 2, 38). Tým neoddeliteľne spojil pokánie so sviatosťou. Vzhľadom na to, že išlo o prvotné obrátenie k viere, tou sviatosťou bol krst. Pre nás, ktorí hrešíme znovu a znovu po krste, je touto sviatosťou svätá spoveď. Autor Prvého Jánovho listu píše: „*Krv Ježiša... nás očisťuje od každého hriechu*“ (por. 1 Jn 1, 7). Skutočne, Kristova krv je tým najlepším „rozpušťadlom“ našich hriechov, starého človeka, kamenného srdca.

Boh jediný môže odpúšťať hriechy, a teda má právo aj určiť spôsob tohto odpustenia. Je nebezpečné robiť si nárok tento spôsob meniť a vyhlasovať, že obracať sa na Cirkev nie je nutné, že stačí „vybaviť si to s Bohom medzi štyrmi očami, bez kňaza a Cirkvi, bez sviatosti“. Blahoslavený opát Izák zo Stelly hovorí: „Cirkev nemôže nič odpustiť bez Krista a Kristus nechce nič odpustiť bez Cirkvi. Cirkev nemôže odpustiť tomu, kto nerobí pokánie, ale len tomu, koho sa Kristus dotkol svojou milosťou; Kristus nechce nič považovať za odpustené tomu, kto pohŕda pomocou, ktorú ponúka Cirkev.“

Skúsenosť potvrdzuje, že zanedbávanie spovede vždy vyústi do postupnej straty schopnosti vnímať hriech a do ochabnutia duchovnej horlivosti.

Konečne, náš prístup k sviatosti zmierenia musí byť pozmenený, aby v našej duši skutočne rozvinula svoju oslobodzujúcu moc Božia milosť. Zmeniť prístup k sv. spovedi znamená nebrať ju ako obrad, rituál, zvyk alebo povinnosť, ale prežívať ju ako potrebu duše, ako osobné stretnutie so vzkrieseným Kristom, ktorý nám prostredníctvom Cirkvi dáva uzdravujúcu moc svojej krvi a vzbudzuje „radosť zo spásy“.

Mali by sme sa pozrieť tiež na predmet našich spovedí. Naše hriechy majú korene v základnom hriechu. Je ním to, že zabúdame na Boha. Boh nie je stredobodom nášho života, ale ho vytláčame kdesi na okraj. Neoslavujeme dostatočne Boha a neďakujeme mu za jeho nesmierne dary. Odtiaľto

vyrastajú všetky hriechy ako zo svojho koreňa. A kým neodstránime koreň, budeme každou spovedňou len vytrhávať hrste hriechov, ktoré však zakrátko znova narastú a zbujnejú, lebo ostal nedotknutý koreň. Tak sa stáva, že mnoho veriacich sa točí v akomsi začarovanom kruhu opakujúcich sa spovedí bez toho, aby v duchovnom živote čosi dosiahli, aby sa čosi skutočne zmenilo.

Podme ešte raz k nášmu príkladu so stromom. Keď chceme vyťať strom, vieme, že nestačí iba obkopať ho a preťať bočné korene. Musíme trpezlivo kopať do hĺbky k hlavnému koreňu, ktorý je obyčajne kolmo, ten preťať a potom sa strom vyvráti.

Robme to usilovne aj v duchovnom živote, a po čase zistíme, že táto námaha nie je zbytočná.

A nezabúdajme na to podstatné: po spovedi sa už nezaoberajme svojimi hriechmi, ale všetku energiu vynakladajme na oslavu Boha za úžasné dielo spásy vykonané v nás a na spoluprácu s jeho milosťou.

VI. Kto trpel v tele

„Spolupracovať“ na zbavení moci „tela ovládaného hriechom“ a podporovať pôsobenie sviatosti môžeme predovšetkým dvoma spôsobmi: *utrpením* a *vd'akyvzdaním*. Cirkev to nazýva *zadosťučinením* alebo uzmiernením a symbolicky ich vyjadruje malým pokáním, uloženým človekovi, ktorý pristúpil k svätej spovedi. V texte, ktorý už dôverne poznáme, svätý Peter hovorí: „*Keď teda Kristus trpel v tele, aj vy sa vyzbrojte tým istým zmýšľaním. Lebo ten, kto trpel v tele, skoncoval s hriechom*“ (1 Pt 4, 1). Tým dáva nesmierne dôležitú zásadu: kto trpí, rozchádza sa s hriechom. Utrpenie má potom, ako ho podstúpil a posvätil Boží Syn, tajomnú moc „rozpustiť“ hriech, roztrhnúť sieť vášní a vyhnať hriech z našich údov. Asi tak, ako keď veľmi silno trasiete strom, pričom všetky hnilé plody popadajú na zem. Nevieme, prečo je to tak. Vieme len to, že je to pravda. Každý deň to pozorujeme na sebe i na iných ľuďoch. „Utrpenie znamená otvorenosť a vnímavosť voči činnosti spásonosnej Božej sily, ktorá sa v Kristovi ponúka ľudstvu“ (Ján Pavol II., *Salvifici doloris*, č. 23). Utrpenie je ako prieliv, ktorý nás jedinečným spôsobom spája s Kristovým utrpením, z ktorého vyplýva každé odpustenie hriechov. V bežnom živote nejde o to, aby sme utrpenie vyhľadávali, ale o to, aby sme s novým duchom prijali utrpenia, ktoré v ňom už máme. Najväčší pozor by sme si mali dávať na to, aby sme nepremárnili to málo „nespravodlivého“ utrpenia, ktoré v živote máme, pretože práve ono nás úplne jedinečne spája s Kristom: poníženie, nespravodlivá kritika, urážky, nepriateľstvo, ktoré nám pripadá predpojato a tak veľmi nás trápi...

Určitý stupeň dôvernej blízkosti Spasiteľa môžeme dosiahnuť len touto cestou: „*účasťou na jeho utrpení*“ (por. Flp 3, 10). Jedine tak. A tým je porázaný hlavný hriech - pýcha; hľadanie svojej slávy. Nepremárniti toto utrpenie znamená *nehovoriť o ňom, pokiaľ to nie je skutočne nutné a užitočné*: žiarlivo ho strážiť, ako tajomstvo medzi Bohom a nami, aby nevyrchala jeho vôňa a zmierujúca povaha.

Otec Poimen hovorieval: „Nech sú tvoje viny aké veľké, zvíťaziš nad nimi mlčaním.“

Utrpenie zostáva pre človeka problémom, ale po príchode Krista nachádzame riešenie problému v ňom samom. Človek, ktorý trpí s vierou, odhaľuje totiž krok za krokom *účel utrpenia*, odhaľuje, načo utrpenie slúži. Vlastnou rukou sa dotýka faktu, že my ľudia už nie sme po hriechu schopní chodiť s Bohom a pokročiť vo svätosti, keď netrpíme. Stačí, aby sme zostali bez kríža niekoľko dní, a už zjavne upadáme do povrchnosti a duchovnej slabosti. V jednom žalme čítame: „*Ved' človek, aj keď má meno, nebude tu trvalo; je ako lichva, čo hynie; v tom je jej podobný*“ (Ž 49, 13).

Začínáme chápať, prečo pre svätcov utrpenie často prestáva byť problémom, ale stáva sa milosťou, ako nám to potvrdil apoštol Pavol v liste Filipanom: „*Vy ste dostali milosť nielen v Krista veriť, ale aj trpieť pre neho*“ (Flp 1, 29). Vtedy sa utrpenie môže stať jedinou vecou, pre ktorú má cenu žiť, a to v takej miere, že prosíme Boha ako sv. Terézia z Avily: „Bud' zomrieť, alebo trpieť!“

Nemajme však o sebe takú vysokú mienku. Uspokojme sa s utrpením, ktoré k nám prichádza samo a cvičme sa v odriekaní v malom. Aby sme totiž raz mohli dospieť k slasti obetovania, musíme začať od obetovania slasti. Úvaha, že by tým mohla utrpieť dôvera v Kristov kríž a mohla by ožiť pýcha na vlastné skutky, je falošná. Naopak, „ak duša vykoná skutky kríža a živého, ustavičného a pravého pokánia, potom skutočne spozná, že je neúčinnou služobnicou, a ak bude od Boha niečo žiadať, nebude to v mene vlastného utrpenia, ale v mene Kristovho utrpenia, ktoré znášal v nej a pre ňu“ (bl. Angela z Foligna).

Popri utrpení je veľmi účinným prostriedkom, ktorým môžeme zbaviť moci „telo ovládané hriechom“, tiež *chvála*. Oslava je „antihriech“ par excellence. Ak je hlavným hriechom bezbožnosť, odmietnutie oslavovať Boha a ďakovať mu, tak potom pravým opakom hriechu nie je čnosť, ale vd'akyvzdanie a chvála. Opakujem ešte raz: *opakom hriechu nie je čnosť, ale chvála!* Protikladom bezbožnosti je zbožnosť. Musíme sa naučiť bojovať s hriechom mocnými prostriedkami, nie slabými - pozitívnymi, nie negatívnymi. A prostriedkom nanajvýš mocným a pozitívnym je Boh sám. Keby sme mali Boha, nemali by sme hriech, lebo kam vojde Boh, odtiaľ mizne hriech. Biblia často hovorí o obeti chvál: „*Obetuj Bohu obetu chvály a najvyššiemu svoje sľuby splň... Kto prináša obeť chvály, ten ma ctí; a kto kráča bez úhony, tomu ukážem Božiu spásu*“ (Ž 50, 14. 23).

Čo môžu mať chvála a obeta spoločného? Obeta označuje čosi zabité, zničené. Ale čo zabíja a ničí chvála?

Chvála zabíja a ničí *ľudskú pýchu*! Kto chváli Boha, dáva mu najmilšiu obeť: svoju vlastnú slávu. Vo vďake a chvále sa skrýva pokora. Zo všetkého najpodivuhodnejšie je, že neexistuje nič, čo by nemohlo byť zmenené na dôvod chvály a vďakyvdania Bohu, ak to sami chceme. Dokonca ani hriech nie. Nech by nás svedomie trápilo akokoľvek, môžeme každú situáciu obrátiť „hore nohami“, keď sa svätým násilím vytrhneme všetkým telesným úvahám a rozhodneme sa chváliť Boha.

Biblia uvádza mnoho dôvodov, prečo máme chváliť Boha, ale nijaký z nich nie je taký veľký, ako tento: „*Kto je Boh, ako ty, ktorý odpúšťaš hriechy, prejdeš ponad vinu zvyškov svojho dedičstva? Jeho hnev netrvá večne, lebo má záľubu v zľutovaní*“ (Mich 7, 18). Boha môžeme chváliť, pretože premenil na dobro najväčšie zlo sveta, Adamov hriech, a dokonca nám v liturgii dáva zvolat: „Ó, šťastná vina!“ a nám neznámym spôsobom premení na dobro a na svoju slávu aj hriech všetkých, ktorí prijímajú spásu, a ktoré sú určite menším zlom, než Adamov hriech. Sám Boh uistil slávnu mystičku Julianu Norwiche: „Hriech je skutočne nevyhnutný. Ale na konci sa všetko premení na dobro, všetky veci budú dobré.“

Naše oslobodenie od hriechu sme prijali ako veľkonočný exodus, a pretože sme došli k jeho cieľu, musíme naše oslobodenie zmeniť na oslavu, ako to bolo aj pri prvom exode. Židom sa z Egypta nechcelo a keď došli k Červenému moru, naľakali sa a reptali. Ale len čo ho prešli, zmocnila sa ich na druhom brehu nezadržateľná radosť a začali v zástupe s Mojžišom a Máriou spievať: „*Spievajme Pánovi, lebo sa preslávil: koňa i jazdca zmietol do mora*“ (Ex 15, 1).

A my teraz chceme urobiť to isté. Faraón, ktorého Boh zvrhol do mora, je náš „starý človek“ a jeho kone a jazdci sú naše hriechy. „*Do morských hlbín zahodí všetky naše hriechy*“ (Mich 7, 19b).

Prešli sme Červeným morom, vyjdime teda k našej hore Sinaj. Oslávili sme Veľkú noc a pripravme sa na slávnosť Turíc. Naše srdce je teraz novým mechom, pripraveným prijať nové víno - Ducha Svätého (por. Mt 9, 17).

Zdroj: Raniero Cantalamessa: *Život pod vládou Kristovou*. Bratislava – Serafín, 2008.